

Nasi Mistrzowie/Our Masters

Profesor Janusz Leon Dobesz – naukowiec i satyryk

Professor Janusz Leon Dobesz – scholar and satirist

W zeszłym roku Profesor Janusz L. Dobesz obchodził jubileusz 70. urodzin.

Janusz urodził się w Krakowie w 1944 r. i dzięki spędzonej tam młodości przeżył klimat artystycznej bohemy w atmosferze Jamy Michalika czy Piwnicy pod Baranami. Ci, którzy mają przyjemność go znać i przyjaźnić się z nim, wiedzą, że podstawowymi cechami charakteryzującymi go są bezpośredniość i ekspresyjność. Wynika to po części z radości życia i optymizmu, jakimi emanuje Jubilat i jakimi zaraża otoczenie, a po części z pewności siebie i wiary we własne siły. Odbierany czasami jako rubaszny, jest Janusz po prostu optymistą obdarzonym specyficznym poczuciem humoru; koneserem życia, doceniającym urodę otaczających go kobiet, smak kosztowanych potraw oraz trunków czy walory dobrych samochodów. Otwartość zjednuje mu wielu przyjaciół, a pewna skłonność do dramatyzowania czy nadmiernego koloryzowania skupia na nim uwagę otoczenia, z czym doskonale sobie radzi, lubiąc być w centrum uwagi. Gromadzi wokół siebie ludzi nietuzinkowych, zawsze skłonnych do działań artystycznych. W pracy naukowej bardzo starannie dobiera tematy badawcze, zgłębiając je wszechstronnie – nie skupia się jedynie na detalach – czego dowodem są jego przekrojowe monografie *Wrocławska architektura spod znaku swastyki na tle budownictwa III Rzeszy* czy *Dom polski*.

Choć Janusz Dobesz urodził się w Krakowie, przez większość dorosłego życia związany był z Wrocławiem. W latach 1970–1974 studiował historię sztuki, uzyskując w 1974 r. tytuł magistra historii sztuki na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego. Swoją karierę naukową kontynuował w Instytucie Historii Architektury, Sztuki i Techniki na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej. Stopień doktora nauk technicznych otrzymał w 1978 r. Za przedłożoną rozprawę doktorską pt. *Nurty architektury 2. połowy XIX wieku w twórczości*

Last year, Professor Janusz L. Dobesz celebrated his 70th birthday.

Janusz was born in Kraków in 1944 and as he grew up he soaked up the atmosphere of artistic bohemia in *Jama Michalika* or *Piwnica pod Baranami*. Those who have the pleasure to get to know and befriend him will confirm that he is straightforward and expressive. This results partly from his joy of life and optimism which radiates from him and is contagious for those around him, and partly from his self-confidence and trust in his own abilities. Perceived sometimes as coarse, Janusz is simply an optimistic person with a specific sense of humor, a connoisseur of life, who appreciates the beauty of women around him, the taste of exquisite meals and drinks or of good cars. His openness attracts many friends and some propensity for dramatization and embellishment draws attention to him, which he perfectly handles as he enjoys being the center of attention. He attracts extraordinary people who are always willing to get involved in artistic activities. He selects subjects for his research work very carefully, studying them in depth – he does not concentrate on details only – which is evident in his monographs *Wrocławska architektura spod znaku swastyki na tle budownictwa III Rzeszy* (*Wrocław architecture under the influence of the swastika on the backdrop of the building activity during the reign of Third Reich*) or *Dom polski* (*Polish house*).

Although Janusz Dobesz was born in Kraków, he was connected with Wrocław most of his adult life. In 1970–1974, he studied art history and in 1974 he graduated as master of art history at the Faculty of Philosophy and History at the University of Wrocław. He continued his academic career at the Institute of History of Architecture, Art, and Technology at the Faculty of Architecture at the Wrocław University of Technology. He received the doctoral degree in technical sciences in 1978. In 1979, his

Il. 1. Uroczystość wręczenia nominacji profesorskiej w Belwederze – z Prezydentem RP Bronisławem Komorowskim i córką Kaliną

Fig. 1. Presentation of the nomination to professorship in the Belweder – with the President of the Republic of Poland Bronisław Komorowski and daughter Kalina

ci Karola Lüdeckego w 1979 r. uzyskał Nagrodę Rektora Politechniki Wrocławskiej. Swoje horyzonty badawcze poszerzał, przebywając na stypendiach DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst): w 1978 r. (Berlin Zachodni, Technische Universität, Freie Universität) oraz w 1995 r. (Berlin, Monachium, Norymberga, Hamburg). Jego badania nad architekturą XIX i XX w., historią sztuki oraz zagadnieniami z pogranicza estetyki i socjologii zostały wyróżnione m.in. w 1980 r. Nagrodą Rektora Politechniki Wrocławskiej za osiągnięcia w dziedzinie nauk podstawowych oraz w 1982 r. Nagrodą Rektora Politechniki Wrocławskiej za osiągnięcia w pracach badawczych nad architekturą Wrocławia w XIX w. Dalsze studia nad wrocławską architekturą spod znaku swastyki na tle budownictwa III Rzeszy zaowocowały w 2000 r. uzyskaniem habilitacji, wyróżnionej w 2002 r. przez Ministra Infrastruktury. 15 lipca 2011 r. Janusz Dobesz otrzymał tytuł profesora nauk technicznych od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego (il. 1). W tym czasie był już członkiem wielu polskich i zagranicznych organizacji naukowych, w tym SHS (Stowarzyszenie Historyków Sztuki), DOCOMOMO (International Working Party for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement), ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), Oddziału Polskiej Akademii Nauk we Wrocławiu.

Profesor Janusz Dobesz w swoim dorobku naukowym posiada kilkadziesiąt publikacji: monografii, artykułów i rozdziałów w książkach, haseł w *Encyklopedii Wrocławia* czy *Leksykonie Wrocławia* (il. 2). W centrum jego zainteresowań badawczych znajdowała się architektura XIX- i XX-wieczna (dworce kolejowe, wieże ciśnień, szkoły) i jej twórcy; metaloplastyka; architektura III Rzeszy. Niektóre z publikacji osiągnęły status pozycji ikonicznych, jak wspomniana wyżej, podsumowująca jego wieloletnie zainteresowanie architekturą władzy *Wrocławska architektura spod znaku swastyki* – książka, która stanowi pierwszą tak szeroką próbę krytycznej analizy wrocław-

doctoral dissertation titled *Nurty architektury 2. połowy XIX wieku w twórczości Karola Lüdeckego* (*The Currents of Architecture of the 2nd Half of the 19th Century in the Works by Carl Lüdecke*) was awarded the President of Wrocław University of Technology Prize. He further developed his research interests during his DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) scholarships: in 1978 (West Berlin, Technische Universität, Freie Universität) and in 1995 (Berlin, Munich, Nuremberg, Hamburg). His research on the architecture of the 19th and 20th centuries, art history, and the issues connected with aesthetics and sociology was awarded in 1980 the President of Wrocław University of Technology Prize for the achievements in the area of primary sciences and in 1982 the President of Wrocław University of Technology Prize for the achievements in the area of research work on the architecture of Wrocław in the 19th century. Further studies on Wrocław architecture connected with the swastika in the Third Reich architecture resulted in 2000 in a post-doctoral degree with distinction granted by the Minister of Infrastructure in 2002. On July 15, 2011, Janusz Dobesz was granted the title of professor of technical sciences by the President of the Republic of Poland Bronisław Komorowski (Fig. 1). At that time he was already a member of many Polish and foreign scientific organization, such as SHS (Stowarzyszenie Historyków Sztuki – Association of Art Historians), DOCOMOMO (International Working Party for Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement), ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), Branch of the Polish Academy of Sciences in Wrocław.

The scientific works by Professor Janusz Dobesz include tens of publications: monographs, articles and chapters in books, entries in the *Encyklopedia Wrocławia* (*Wrocław Encyclopedia*) and *Leksykon Wrocławia* (*Wrocław Lexicon*) (Fig. 2). His scientific interests focus on the architecture of the 19th and 20th centuries (railroad

Il. 2. Janusz L. Dobesz jest autorem publikacji książkowych zgłębiających jedno zagadnienie (*Wrocławska architektura spod znaku swastyki na tle budownictwa III Rzeszy*), szeroki naukowy problem archetypu (*Dom polski*), ale także dowcipnego kryminału (*Śmierć nadeszła nocą*)

Fig. 2. Janusz L. Dobesz is the author of books that explore a chosen scientific notion (*Wrocław architecture under the influence of the swastika on the backdrop of the building activity during the reign of Third Reich*), broad scientific issue of an archetype (*Polish House*), but also of a witty detective story (*Death came at night*)

skiej architektury z okresu III Rzeszy i syntezy rozszanych dotąd wiadomości. Na szerokim tle historycznym przedstawia narodziny i rozkwit stylu III Rzeszy w architekturze i sztuce, a także ukazuje jego funkcje propagandowe i ideologiczne. Jest dziś podstawowym źródłem odniesień dla wszystkich zajmujących się tą tematyką.

Janusz Dobesz to również autor wielu nagrodzonych rysunków satyrycznych oraz powieści noir zatytułowanej *Śmierć nadeszła nocą*. W przygotowaniu jest jego prześmiewcza opowieść o czasie spędzonym w wojsku.

Prowadzone przez niego aż do przejścia na emeryturę wykłady i seminaria miały zazwyczaj charakter monograficzny. Prezentowały metody analizy ikonograficznej i ikonologicznej, traktującej dzieło sztuki jako syntetyczną całość idei i materii. Wprowadzały słuchaczy w najważniejsze zagadnienia historii architektury, pomagały w określeniu pojęcia stylu w sztuce, zwłaszcza w architekturze, i nakreśleniu jego historii. Wyjaśniały przydatność pojęcia stylu w pracy badawczej, praktyce konserwatorskiej i opisie architektury. Innymi omawianymi podczas zajęć zagadnieniami były analiza stylistyczna dzieła sztuki, historia i rola ornamentu, jego występowanie i zmiana postaci w poszczególnych epokach, relacje pomiędzy ornamentem a materiałem i konstrukcją, znaczenie przy datowaniu obiektów.

Wiedza w połączeniu z poczuciem humoru i bezpośredniością zjednywały mu zawsze studentów, którzy tłumnie uczęszczali na jego zajęcia i chętnie wybierali go na promotora. Opiekował się kilkunastoma pracami licencjackimi, magisterskimi i doktorskimi z zakresu sztuki i historii architektury.

Na oddawane w ręce Czytelników tomy „Architectusa” (2 i 3/2015) składają się właśnie teksty wychowanków

stations, water pressure towers, schools) and its creators; metalwork; architecture of the Third Reich. Some of the publications have become iconic, e.g. earlier mentioned which sums up his long interest in the architecture of power *Wrocław architecture under the influence of the swastika* – the book which is the first such an in-depth critical analysis of Wrocław architecture from the period of the Third Reich and synthesis of dispersed information in this respect. With a broad historical background he presents the birth and growth of the Third Reich style in architecture and art as well as shows its propaganda and ideological function. This is today the primary source of reference for all those dealing with this subject.

Janusz Dobesz is also the author of many prized satirical drawings and a noir novel titled *Śmierć nadeszła nocą* (*Death came at night*). His satirical story about his military service shall be published soon.

His lectures and seminars which he had until his retirement were usually monographic in nature. They presented the methods of iconographic and iconological analysis of a work of art as a synthetic whole of ideas and matter. They introduced the students into the most important issues of history of architecture, helped in defining the notion of style in art, especially in architecture, and outlining its history. Furthermore, they explained the usefulness of the notion of style in research work, conservation practice and description of architecture. Other topics discussed in classes included stylistic analysis of a work of art, history and role of the ornament, its presence and change over time, relations between the ornament and the material and structure, the significance when dating objects.

His knowledge combined with a sense of humor and straightforwardness were always liked by the students who would willingly attend his classes and want him to be

(byłych studentów i doktorantów) oraz przyjaciół i współpracowników Profesora Dobesza, którzy przygotowali dla Niego artykuły wpisujące się w zakres jego zainteresowań, a więc traktujące o zagadnieniach stylu, monumentalizmu, architektury władzy, architektury XIX w. Stanowią one swoiste podziękowanie za lata pracy na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej oraz powinszowania z okazji jubileuszu jego 70. urodzin.

Marta Rudnicka-Bogusz

their thesis supervisor. He supervised over a dozen bachelor's and master's theses as well as doctoral dissertations in the scope of art and history of architecture.

“Architectus” (volumes 2 and 3/2015) include the texts by Professor Dobesz' former students and Ph.D. students as well as friends and colleagues who prepared for him articles about the issues within the scope of his interest, such as style and monumentality of architecture of power, architecture of the 19th century. They express special gratitude for the years of work at the Faculty of Architecture at Wrocław University of Technology and congratulations on his 70th birthday.

Marta Rudnicka-Bogusz

*Translated by
Tadeusz Szalamacha*